

Inhaltsverzeichnis

Vorwort	5*
Abkürzungen	16*
Quellen	17*
Literatur	19*

Einleitung

I. Zu den Quästionen	21*
1. Die Handschriften und der Text	21*
2. Die Zählung der Quästionen	24*
3. Notizen zum Inhalt der Quästionen	25*
II. Exkurs zur Ideenlehre	32*
1. Der Begriff der Idee	32*
2. Hat jedes Ding eine eigene Idee?	38*
3. Die Verschiedenheit der Ideen	45*
Schlußbemerkungen	55*

Quaestiones

Q. 1	〈Prologus:〉 „Sapientia aedificavit sibi domum, excidit columnas septem.“ In his verbis attendi possunt quattuor causae huius doctrinae et omnino totius Sacrae Scripturae	3
Q. 2	De his causis ad dilucidationem potest quaeri per ordinem, et primo de causa materiali sive de subiecto Sacrae Scripturae	7
Q. 3	Contra hoc tamen et contra ultimam positionem supra proximo positam videtur esse illud Rom. 10: „Finis legis Christus“	10
Q. 4	Uterius quaeritur de hoc subiecto quod ponitur esse de Deo et creatura	11
Q. 5	Sed tunc quaeritur de illis magistralibus disputationibus, utrum liceat inquirere aliud quam in canone continetur	15
Q. 5,1	Iuxta quod quaero quomodo sit ibi omnis veritas	15

Q. 6	Sed tunc quaeritur utrum liceat de his inquirere disputando, praecipue quae spectant ad fidem	17
Q. 7	Consequenter quaeritur de causa formali quae consistit in duobus scilicet in modo tractandi et in modo docendi	18
Q. 7,1	Sed tunc quaeritur . . . ad quid Magister utitur hic diffinitionibus, divisionibus et collectionibus	19
Q. 8	Secundo quaeritur an sit hic modus certitudinalis	20
Q. 9	Consequenter quaeritur de causa efficiente quae Deus est	22
Q. 10	Consequenter quaeritur de fine sive de utilitate huius Scripturae	24
Q. 11	Ex iam dictis videtur congrue dici quod subiectum speculationis in theologia sit tota Ecclesia	28
Q. 12	Quoniam autem in praecedentibus saepe suppositum est quod haec Scriptura sit scientia, quaeritur an hoc sit verum	29
Q. 13	Habito ergo quod sit scientia, quaeritur quem habitum facit	33
Q. 14	Ultimo quaeritur de comparatione huius scientiae ad alias, an contineatur in illis, aut sit continens eas, aut neutro modo	35
Q. 15	Quaeritur an possit odiri veritas	38
Q. 16	Sed nunc quaeritur, si saltem per accidens possit odiri omnis veritas	40
Q. 17	Sed tunc quaeritur, an idem et simul possit odire omnem (veritatem)	41
Q. 18	De uti et frui primo quaeritur quorum sint, hoc est utrum sint irrationalium sicut et rationalium. Et proponatur quaestio de uti	43
Q. 19	Sed tunc quaeritur de uti rationabilium secundum quam potentiam insit, scilicet utrum secundum aspectum vel secundum affectum	45
Q. 20	Deinde quaeritur quomodo differant duae descriptiones uti in littera positae, si hic non accipitur usus nisi specialiter pro actione affectus rationalis	47
Q. 21	Consequenter quaeritur secundum quam potentiam inest fruitio	48
Q. 22	Sed quaeritur, cum affectus sit irascibilis et concupiscibilis, utrum ista quietatio voluptuosa primo et per se pertineat ad alteram illarum, aut pariter ad utramque	52

Q. 23	Ex his patet quare expressius diffinitur frui per affectum quam per aspectum, quod aliquando solet perquiri. Patet etiam faciliter quare potius diffinitur per amorem quam per fidem vel spem, quod similiter solet quaeri	54
Q. 24	Item ex praedictis attende quod usus et fruitio non sunt nisi duae actiones virtutis	55
Q. 25	Ex his etiam patet quod solet quaeri, si erunt fruitio et usus in patria sicut sunt modo	56
Q. 26	Quaeritur deinde quibus utendum, et primo an Deo	57
Q. 27	Deinde quaerendum an bonis creatis universaliter utendum sit	59
Q. 28	Deinde quaeritur an malis culpaee et poenae sit utendum	61
Q. 29	Ex his patet quod solet quaeri an omnia visibilia sint amanda	64
Q. 30	Consequenter quaeritur quibus fruendum	65
Q. 31	Quod Deus sit, sic potest ostendi	69
Q. 32	Habito ergo quod Deus sit, quaeritur de unitate essentiae divinae, an scilicet unitas divina compati possit pluralitatem naturarum	72
Q. 33	De personis in deitate primo quaeritur an ibi sit persona	74
Q. 34	Deinde quaeritur utrum in divinis sit vel esse possit personarum pluralitas	77
Q. 35	Consequenter quaeritur an in divinis sit personarum Trinitas	80
Q. 35,1	Contra istam Trinitatem videtur quod non debeat dici trinitas personarum, primo ex diffinitione personae	86
Q. 36	Deinde quaeritur an possint esse plures tribus	93
Q. 36,1	Contra veritatem praeostensam multiplex est oppositio, et primo de omnibus simul	99
Q. 36,2	Alia dubitatio est specialiter de Filio, quia dicitur Verbum	99
Q. 36,3	Tertia dubitatio est de Filio per hoc quod ipse dicitur similitudo vel imago Patris expressissima	100
Q. 36,4	Quarta adhuc dubitatio est de Filio ratione omnipotentiae	100
Q. 36,5	Quinta dubitatio est specialiter de Spiritu Sancto ratione omnipotentiae quod spirabit aliquam personam	101

Q. 36,6	Sexta dubitatio est de Spiritu Sancto quod producet de se quartam personam	101
Q. 36,7	Septima quia videtur quod Spiritus Sanctus sit geminus amor et ita duae personae	101
Q. 36,8	Octava est de hoc . . . quare magis sumitur diversitas vel pluralitas personarum penes notiones quam penes ideas	101
Q. 37	Consequenter quaeritur de nominibus harum personarum, primo in communi de gignente et genito	120
Q. 38	Deinde quaeritur specialiter de nominationibus Filii	122
Q. 38,1	Simul cum hoc quaeritur an ‚verbum‘ dicat respectum ad creaturam sicut ad Patrem dicentem	122
Q. 39	Consequenter quaeritur de nuncupatione Spiritus Sancti	124
Q. 39,1	Secundo quaeritur et quomodo aptatur ei hoc nomen Spiritus Sanctus	124
Q. 40	Consequenter quaeritur de nomine doni utrum possit esse proprium Spiritui Sancto	128
Q. 40,1	. . . quaeritur quot modis dicitur donum Dei	129
Q. 41	Dubitatur iam de praedicta determinatione, quia dictum est quod Spiritus Sanctus fuit datum vel donatum aeternaliter	134
Q. 41,1	Cum his quaeritur ratio illius verbi Augustini I. V de Trinitate c. 35: „Eo ipso quo daturus eum erat Deus, iam donum erat etiam antequam daretur.“	134
Q. 42	Consequenter quaeritur cum Spiritus Sanctus dicatur et Spiritus Sanctus et donum, quid est . . . quod utrumque nomen est relativum.	136
Q. 42,1	Item quaeritur quo istorum nominum congruentius nuncupetur	136
Q. 43	De vestigio divinae unitatis et Trinitatis in creatura universa primo quaeritur an creatura possit praetendere aliquod huiusmodi vestigium in cognitionem creatoris	137
Q. 44	Consequenter quaeritur an hoc vestigium in omni creatura possit esse penes unum, verum et bonum	141
Q. 45	Sed tunc quaeritur si dicta tria insint omni enti, an insint ei ut tria vel ut unum	144

Q. 46	Consequenter quaeritur an praedicta tria omne ens comitantia aliquid realiter addunt super ens	148
Q. 47	Consequenter quaeritur utrum unumquodque trium dictorum cum sit aliquod ens, habeat illa tria	149
Q. 48	Consequenter quaeritur de ista trinitate quae ponitur vestigium summae Trinitatis in creaturis, mensura, numerus et pondus. Ubi primo quaeritur utrum haec tria insint omni creaturae	150
Q. 49	Secundo quaeritur penes quae in omni re haec trinitas attendenda est, et quomodo se habet ad iam praedeterminatam	154
Q. 50	Consequenter quaeritur de hac trinitate ‚modus, species et ordo‘, primo si sit in omni re vel non	156
Q. 51	Secundo quaeritur quomodo se habeat haec trinitas ad praedeterminatas, et penes quae attendatur in rebus, et primo quaeritur in communi et simul de omnibus tribus	157
Q. 52	Postea quaeritur de his tribus in speciali quomodo se habeant ad praedicta. Et primo de modo quaeritur	158
Q. 53	Consequenter quaeritur de specie quomodo reducitur ad numerum	159
Q. 54	De ordine quoque quaeritur quomodo reducitur ad bonitatem	161
Q. 55	Ex praecedentibus reductionibus ad invicem planum est quod una est trinitas in re . . . Super quo primo quaeritur quare theologi de creaturis talem eruunt trinitatem	162
Q. 56	Secundo quaeritur quare magis quaerunt theologi trinitatem in rebus ad ostendendum Deum esse trinum, quam quaternitatem	163
Q. 57	Tertio quaeritur, si est tantummodo una trinitas quae est vestigium creatoris sui proprium	164
Q. 58	Solet etiam quaeri penes quid accipiantur dictae trinitates, tamquam essent realiter differentes	165
Q. 59	Consequenter quaeritur de imagine summae Trinitatis in anima rationali, et primo de hac trinitate ‚memoria, intelligentia et amor sive voluntas‘	166
Q. 60	Deinde quaeritur cum memoria, intelligentia et voluntas sint potentiae activae, et sint de genere substantiae, an sint idem cum mente in essentia	170

Q. 61	Deinde quaeritur cum dicta tria non differant essentialiter ab eo quod mentis formale est, quomodo inter se differant et convenient	173
Q. 61,1	Ex hoc etiam patet quod solet quaeri unde hoc insit eis, ut mutuo sese denominent, tam in se quam in suis actionibus.	176
Q. 62	Sed nunc quaeritur penes quid distinguantur.	177
Q. 62,1	Simul etiam quaeritur quae sit differentia inter memoriam apud Augustinum et apud Aristotelem	177
Q. 63	Deinde quaeritur an in memoria, intelligentia et voluntate sive dilectione possit esse summae Trinitatis imago	184
Q. 64	Consequenter quaeritur ubi in mente quaeri debet haec imago et inveniri	187
Q. 65	Quaeritur igitur in quibus animae partibus reperit Augustinus trinitatem, et cuiusmodi trinitatem in singulis, et quas trinitates eicit ne sint imago	189
Q. 65,1	Deinde quaeritur quare in sola suprema ratione dicitur esse imago, et in aliis partibus non nisi vestigium	189
Q. 66	Cum non gignat memoria intelligentiam, neque utraque producat dilectionem, nisi aliquid fuerit obiectum quod memoretur, intelligatur et diligatur, quaeritur quod est illud	192
Q. 67	De alia trinitate imagine, scilicet mente, notitia eius et amore, primo quaeritur quid importetur per nomen mentis	194
Q. 67,1	Similis quaestio est de notitia	194
Q. 67,2	Eadem adhuc quaestio est de amore.	195
Q. 68	Consequenter videndum est de eorum ordine, aequalitate et consubstantialitate	199
Q. 69	Consequenter quaeritur quomodo in mente et notitia eius et amore attenditur imago summae Trinitatis	204
Q. 70	Ex his iam patet convenientia et differentia inter istam trinitatem mentis, notitiae et amoris, et illam superiorem memoriae, intelligentiae et voluntatis	205
Q. 71	Nunc restat quaerere quiddam a latere praecedentium scilicet de actione amandi, intelligendi et memorandi, quando comparantur ad mentem istam, an sint menti consubstantiales vel non	206

Q. 72	Quaeritur an Pater et Filius sese diligant Spiritu Sancto	209
Q. 72,1	. . . videndum est de hac propositione quae hic facit difficultatem: in Deo idem est diligere et esse, utrum vera sit vel non	218
Q. 72,2	Sed nunc dubitatur super ista determinatione, primo de hoc quod dictum est ablativum formaliter construi	220
Q. 73	An sit idea in Deo quaeritur	229
Q. 74	. . . Quaeritur igitur utrum fuerit in Deo aeterna relatio respectu creaturae	231
Q. 74,1	Simul etiam quaeritur . . . utrum relativa ex tempore de Deo dicta dicant relationem quae in Deo sit, vel non	232
Q. 74,2	Sed de hac determinatione iam duae supersunt dubitationes, una communiter de relativis temporalibus et aeternis de Deo dictis . . . Alia de aeternis relativis solum talis	237
Q. 75	. . . Et quaeritur utrum plures sint in Deo ideae	241
Q. 76	Consequenter quaeritur utrum ideae sint plures secundum rem vel secundum rationem	244
Q. 76,1	Iuxta hoc simul quaeritur, cum sapientia divina . . . multa sortia- tur nomina, quid est quod aliquod eorum admittit plurale et ali- quod non	244
Q. 77	Consequenter quaeritur utrum finitae sint vel infinitae	247
Q. 78	Consequenter quaeritur si in Deo ideae fuissent, si creaturae nec fuissent nec futurae essent	251
Q. 79	Consequenter cum iam sunt creaturae quarum sunt ideae, quae- rendum ut sciatur an omnes habeant ibi ideas proprias an non. Et primo quaeritur an materiae sit ibi idea	253
Q. 80	Consequenter quaeritur an formae substantialis creatae sit idea in Deo	255
Q. 81	Deinde quaeritur an compositum ex materia et forma habeat ideam	258
Q. 82	Deinde quaeritur an diversorum compositorum diversae sint ideae, praecipue quando illa composita sunt eiusdem generis vel speciei	259

Q. 83	Ex his patere potest quomodo attendenda est distinctio inter ideam universalis et particularis	261
Q. 84	Deinde quaeritur utrum accidentium sint ideae propriae sicut substantiarum	263
Q. 85	Consequenter quaeritur de comparatione idearum ad invicem, et primo de diversitate earum qualis est scilicet an talis quae prohibeat illas ad invicem praedicari	265
Q. 85,1	Quaeritur igitur quomodo attendenda est haec pluralitas sive diversitas et penes quid	265
Q. 86	Iuxta autem iam habita quaeritur quid sit quod creatio est numeraliter multiplicabilis et non creator	272
Q. 87	Consequenter quaeritur utrum in ideis sit ordo ad invicem	273
Q. 88	Consequenter videndum est de modo sciendi res per ideas. Ubi primo quaeritur an Deus intelligat aliud a se	275
Q. 88,1	Sed tunc quaritur cum apud Deum sit duplex intellectum sicut et apud nos, quare Philosophus potius dicit de Deo quod non intelligit aliud a se, quam de nobis	276
Q. 88,2	Sed modo quaeres forte quare non est locutus Philosophus loquens de intellectu divino, nisi de intellecto proximo et immediato	277
Q. 89	. . . ponatur in quaestione an per solam sui intuitionem possit omnia alia scire	278
Q. 90	Consequenter quaeritur de scientia divina respectu rerum rationalium . . . De quibus primo quaeritur utrum aliquid sint ita quod sint res alicuius praedicamenti vel aliquorum	283
Q. 91	Consequenter videndum quomodo complexa a Deo intelligantur	290
Q. 92	Deinde quaeritur an huiusmodi complexa intelligat Deus per ideam	292
Q. 93	Consequenter videndum quomodo novit Deus mala, et primo quaeritur si malum culpae ideam habeat	294
Q. 93,1	Sed dices forte: Si privatio cadit in recto in intellectu culpae, quomodo dicit Augustinus quod peccatum est dictum vel factum	295
Q. 94	Deinde quaeritur de malo poenae si habeat ibi ideam	297

Q. 95	Deinde quaeritur si pura privatio quae est in utroque malo non habet ideam . . . quomodo ipsa a Deo scitur	300
Index auctorum		303
Index rerum		305